

De förnämligaste orsaker til misznögda och olyckliga äktenskap. Stockholm, tryckt i kongl. tryckeriet, 1790. (Säljes i Holméns boklåda, wid Storkyrkan.).

Stockholm
1790

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök*: Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra*: Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

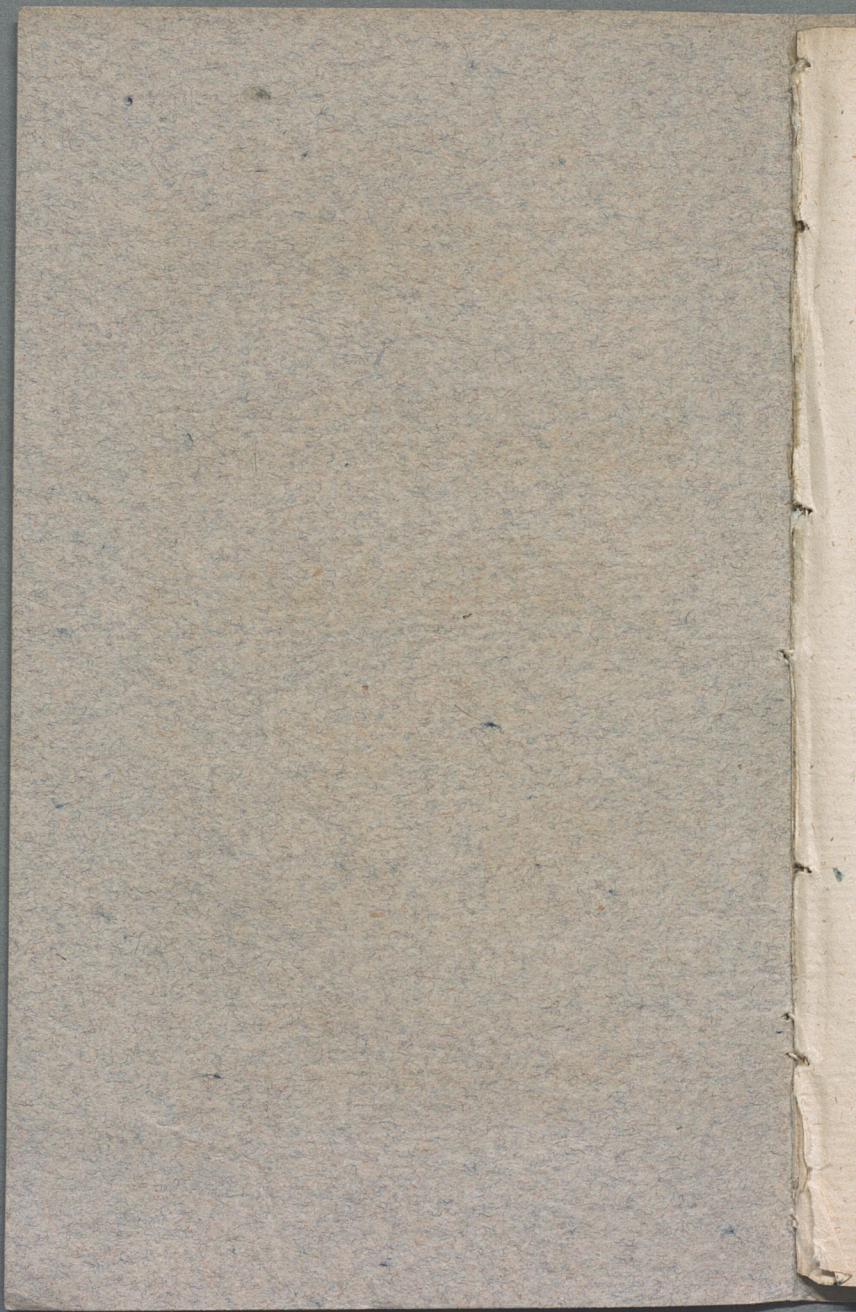
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

ORSAKER

Central
Army
(M)
1700-1629
1790

Stellen
1790

De förnämligaste

Orsaker

Ell

Misnögda och Olyckliga

Åktenskap.

GEDERSHOLM,

Tryckt i Kongl. Tryckeriet, 1790.

Conjugio jungam stabili, propriamque dicabo.

VIRG.

Et olyckligt Giftermål är ostridigt et det allra största onda i mänskliga lefwersnet. Om den tinaliga utwärtens wälfärdens uindegång wore den enda bedröfweliga följd af et mislyckadt äktenkap; så kunde man wäl dömma något lindrigare därom: Men erfarenheten lærer, at et olyckligt äktenkap är icke sällan farligt äfwen för äkta Folks andeliga och ewiga Lycksällighet. Af et olyckligt Giftermål upkommer småningom et dödligt hat imellan äkta Makar, hwilket är så mycket lastbarare, ju mer äkta Folk äro förbundne at älska hwarannan framför alla andra människor. Hatet är ursprung til ganska många laster. När äkta Folk blifwa hvarsannars fiender, så råka de i Hundrade slags förderfweliga utswäfningar för at qwälja och plåga hwarannan. Och då en äkta Make icke ens älskar den andra sin hälst, den han dock ser; huru wäl han kunna älska Gud, som han icke ser?

Korteligen, det är sant, hvad man plågar säga, at lika som Likta Folk kunna bygga en himmel tillsammans, så kunna de ock bygga helivete tilhopa, och i sista fallet föra de ostridigt det aldraosällaste Likta stånd, som någonsin kan uptänkas.

Man skulle tro, at människorna måtte åga et litatigt intryck af denna sak, då den genom dageliga erfarenheten allestädes blir stadfast. Man skulle tänka, at alla de, som fattat upsiöt at begifwa sig i Likta stånd, borde tilböriligen öfverwåga den stora faran wid detta steg de årna göra, för at på alt möjligst satt söka lyckas i deras Liktenskap; men man bedrar sig öfvermåttan i denna billiga tormoran. De fleste giftermål hafwa hartil i werlden misslyckats, och ofödbart torde den aldraminsta delen ock hadanetter lyckas. En Moralist, kan fördenskul hos människo-slågtet göra sig mycket förtjent, då han uptäcker orsakerna, hwarföre så f. Liktenskap slå wäl ut? Mången stortar sig uti et olyckligt Likta stånd, blott af brist på öfverläggning, och för sådana kan finnas hjelp, när man ger dem anledning til behörigt estertänkande. Man wil

) 5 (

wil derföre försöka at upptäcka några orsaker, för hwilkas skull så många Äktenkap mislyckas. De aldramåste forse sig straxt från början. Et forestående ondt kan lättare förebyggas, än en redan skedd och närwarande olycka kan afhjelpas. Alltså wilje wi förnåmligast se på de orsaker til olyckliga Äktenkap, som föregå Gisttermålet.

Man må billigt åtskillja det onda, hwilket såsom en blott olycka gör Äktenkap olycklige, ifrån det hwartil Äkta Folk sjelwe äro skulden. Det förra står icke i människans wäld, och kan intet af de klokaste och dygdigaste Personer förekommas. Sådana olyckliga handelser måste Äkta Folk dragga med tålmod, och til gods använda, så öka de fast mer deras lycksalighet, än de skulle hindra densamma. Jag talar nu om et olyckligt Äktenkap, hwars olycka härörer af Äkta Folkets egen skuld, och påstår då, at de fläste människor törse sig innan de fullbordade Gisttermålet och fela redan då de fatta beslut at gifva sig, och när de wälja sig en maka. Olycklige Gisttermål likna sukdommar, som småningom uppkomma; om man icke motstår dem i första början, så blifwa de

23

de ofta ganska svåra at hela, och kunna om-
sider bli aldeles obotelige.

1) Den Första orsak til et olyck-
ligt Äktenkap består däruiti, at Folk gifta sig
af blott sinliga grunder, hvars föremål
är ganska föränderligt. Sådane bemyktnings-
grunder äro enligt deras natur icke länge
varaktige; i början göra de et wäldigt in-
tryck på det människa sinnet; de uphetsa
alla lifsandar, och sätta hela människans
naturliga drift och alla affekter i rörelse.
Människan blir derigenom bragt til en oftry-
vig böjelse för den Person, med hwilken hon
wil gifta sig, och i denna yrjel inbillar hon
sig, at en sådan hennes tilbøjelse skal oup-
hörligen fortfara. Men denna Äktenkaps
Kärlek, som på sådant wis upkommer, har
samma öde som de Bröderskap, hwilka stiftas
i dryckeslag. Alla sinliga föreställningar
fördunklas af sig sjelfwa med tiden och för-
swagas, besynnerligen då deras föremål blir
förändradt, och då uphör äfwen den Kärlek,
som på dem beror. Så snart Äkta Folk up-
höra at älska hwarannan, så äro de olyckli-
ge. I släkteligen kan intet Giftermål gå
mal för sig, hwari et par Personer begifwit
sig

sig blott för sinliga och föränderliga orsa-
fer skull, eller af sinliga retellers uphettande.

Hit höra alla de, som blott eller förnäm-
ligast gista sig af Wällust, för den na-
turliga driftens skull til köttlig beblandelse.
Denna drift är bara sinlig, och undfaller af
sig sjelf med åren. Det skulle dock blifwa
en löjelig moral, om man wille begära, at
en människa borde aldeles intet för denna
drift skull gista sig; ty det wore äfwen som
man wille åstunda at en törstig wäl skulle
dricka, men han måste intet genom torsten
låta beweka sig at dricka. Denna drift är
i sig oskyldig och härstammar från Gud. Öf-
ta Folk böra ock genom denna drift söka at
förstärka sin ömma äktenskaps kärlek. Men
hællaganswärde äro de Öfsta Makar, som
endast för denna driftens skull gista sig, och
i början blott derföre älska hwarannan! Den-
na drift och hela den sinliga wällusten blif-
wer med tiden förswagad, det är allena ny-
heten som gör den så eldig. Så snart sås
dant Öfsta Par lefwat en tid lång tilhopa,
förminskas deras tilbøjelse för hwarannan,
de blifwa kallsinlige, och få en leda och
wämjelse för hwarandra. En sådan Man

betraktar sin Hustru blott som en Pastej, den han anser med ganska hungriga ögon, så länge han är hungrig, men hwilken han ej mer åstundar se, så snart han stillat sin appetit.

Äfwen således kan man dömma om dem, som blott gifta sig til Skönhet. En Sederättare skulle handla lika lösligt, om han wille säga, at ingen bör wid Giftermål se på kroppens skönhet. En wacker Person beslagar, och iust derigenom upwäckes kärlek. Hvarie rätt är god, när den mittar mig, men den maten är dock bättre, som är appetitligare. Men, at endast ha afseende på Skönhet, det heter at giftas efter en blott staltig drift, och i så måtto kan deraf icke upkomma någon waraktig äkta kärlek. När man gör kroppens skönhet til enda föremålet för aktenskaps bjelsken, så bygger man på en ganska slipprig grund. En enda sjukdom, åldren, och den första barns sängen kan förderfwa skönheten. Ja, sielfwa skönheten, som man dageligen har för ögonen, förlorar sina retelser, när man blir wan derwid. Man förundrar sig ofta, hwarafwore Männner, som hafwa ganska wackra

Hu-

Hustrur, kunna begå otro med fula och wan-
 skapliga qwinsfolk; men den som känner man-
 niskan, lär mycket wäl kunna begripa det-
 ta. Ho som blott friar til skönhet, den
 sätter sig i fara, at få en mycket slåt Fru:
 ty de måsta Förältrar äro så narraktiga,
 at de upfostra sina wäkraste döttrar på slå-
 taste wiset, emedan de hoppas at ändå
 blifwa dem qwit. Här til kommer ännu,
 at en sådan Äkta Man är ogement bésjd til
 swartsjukhet; ty då han blifwit kär i sin Hu-
 stru blott för des skönhet, så inbillar han
 sig, at alle andre manspersoner äro lika fins-
 nade, och at hwar man torde bli kär i hen-
 ne. Huru kan i så fatta omständigheter
 et Äktenkap blifwa godt och lyckligt, när
 Äkta Folks tilbøjelse blott grundas på skönhet?

2) Äfwen så måste, nästan nödwän-
 digt, et Äktenkap slå illa ut, när Perso-
 nerne gifta sig tilhopa endast för deras Ri-
 kedoms skull. Fornuftigt folk weta wäl,
 at Äkta Ståndet icke kan vara lyckligt nog,
 om man ej besitier eller kan förwärfwa til-
 räckelig formögenhet, icke allenast til nöd-
 torftigt underhåll, utan ock til en beqwäm
 och anständig lefnad med sin hustru och
 barn

barn, efter stånd och wärde. Bägge Äk-
 ta Makarne böra derföre, så mycket dem
 möjligt är, antingen wara rika nog, eller
 kunna förtjena penningar. Man kan såle-
 des icke lasta de Personer som wid tilårnadt
 giftermål åswen se på ömse sidors yttre för-
 mögenhet. En Mansperson får ej altid för-
 tänkas, när han wid sit gifte söker pen-
 ningar, i synnerhet då han ej sjelf är nog
 wälwäende, utan behöfwer en Summa
 Penningar til första hushålls-inrättningen,
 eller til förlager, eller til des Embetes och
 Sysslas antrådande. Man har exempel nog,
 at när fattigt folk äkta hwarannan, går det
 illa til i deras Äkta-stånd, bara för det de
 äro fattige, och kunna intet förtjena. Men
 wi tale nu om när et Fruntimmer blott
 derföre äktar någon, emedan han är mycket
 rik, eller har stor lön och inkomster; och
 när en Mansperson äktar et Fruntimmer
 blott fördenksfull at hon är rik: det kallar
 man, at göra et godt partie. Och Föräl-
 drarne föregifwa, at deras dotter då blif-
 wit rätt wäl försörgd. När det til all
 lyckå händer at bägge Personerne äro för-
 ständige och dygdige, så blir Äktenskapet til
 äf

äfventyrs godt; men det är en owanlig
 händelse, de fleste dylige giftermål så mycket
 illa ut. Den rätta ömna äktenkapskär-
 leken felar då aldeles, ty den bör bero på
 en inbördes ömse tilbøjelse för hwarsannars
 personer. Sådane Giftermål ske blott af
 girighet, och den är en rot til alt ondt.
 Mannen, som är för mycket rik, påstår af
 sin Hustru en odrägelig undergifwenhet, och
 förebrår henne alltid, at hon genom honom
 i timmelig måtto blifwit så lycklig. Den
 rika Hustrun trotsar sin Man, och äskar
 af honom en efterlåtenhet, som är förtret-
 lig. Bägge Makarne blifwa antingen glä-
 ruge eller flöskaktige, och i båda fallen är
 deras Äktasstånd olyckligt. En Flicka, som
 har mycket pengar, har sällan många per-
 sonliga godheter, emedan hon icke behöft ha
 omsorg efter Man. Stridigheterna, öfwer
 ömsesidors arf-förskrifningar, äro också sto-
 ra förtretligheter. Korteligen, sådant Äkta-
 Folk, äro sällan med hwarandra förnöjda;
 Förty då de intet ättat hwarannan af per-
 sonlig kärlek, utan endast i afsjgt på rikes-
 dom, så faller dem alltid den tankan in,
 at de hade kunnat få rikare gifte, och det

ta gör dem alltid misnöjde, och afwoge för hwarannan. Här til kommer ock, at rikedom aldrig är något waraktigt godt. --- Och när så tildrager sig, at endera Äkta Maken förlorar sin egendom, om det ock skulle ske genom en blott olycks-händelse, så hafwa de ingen orsak mer at med hwarandra lefwa förnöjde, utan blifwa å ömse sidor ledsne. Mycket sällan blir wänskafen waraktig, när slaktningar och wänner så något at dela med hwarannan. Förnuftige människor böra aldrig gifwa sig i fara, at råka i stridighet öfwer mitt och ditt, och för denna fara utsätta sig et par Äkta Folk dageligen, när de gift sig endast för timmes lig förmögenhets skull.

3) Många Människor hafwa et misnöjt Äktenkap derfore, at de förut gjort sig et alt för sött och stort hopp om detta Ständers ljufligheter och ömse sidors nöjen. Människans sinnelag är så beskaffadt, at det alltid har en kånbar förtret, när des hopp slår felt, och när hon ser sig åtminstone til större delen bedragen deruti. Ungt Folk, som tänka på giftras, gör sig ofta alt för stor förhoppning. De tro sig
fast

fast a'deles inga förtretligheter hafwa at utså. När de nu efteråt få af artarenheten lära känna, at de kunnat wara befria de från ganska många och stora förtretligheter, om de förblifwit i det lediga ståndet, så ångra de sig. De förebrå hwar annan deras elände; derigenom förbittra de sina sinnen, och begynna at hata hwarannan. Deras kommer, at en gammal Philosoph har åtminstone til större delen rätt, när han liknar Sjka-ståndet wid en hönsbur, hwaruti höns innestängas och fodras, då man wil forä dem til marknaden. De samme som däri äro inneslutne, wilja gerna ut; och de, som lefwa i frihet wilja gerna därin. Fördensfull är det rådeligt, at man före giftermålet mer fruktat sig för Sjka-ståndet, än derom gör sig alt för god förhoppning; ty det är oändeligen angenämt, om man med tiden finner sig bedragen i sin fruktan.

4) En stor del folk, som gifta sig, äro så dåraktige, at de intet tänka på, hwar de wilja få bröd och uppehälle. Uti Bröllopsdagarna, bestänkte af den nya kärleksyran, kunna de hamma Poeten och säga:
at

at de wilja äta och dricka sig mätta af de-
 ras äkta Fårlek, at de i en enslig ökn,
 blottade från all egendom, wilja i sin åtra-
 makas omsammande förgåta hela den öfriga
 werlden, och wara hogst förnöjde. Men man
 betänker intet at Poeten förskönar naturen.
 När sedermera mangel och brist på allt sät-
 tager öfwerhand, när hunger och törst bör-
 ja reta, och fattigdomen begynner utöfwa
 sit obarmhertiga tyranni, då plågar man sjun-
 ga ur en annan ton. Jag medgifwer, at
 ibland Äkta Folk kunna finnas så stora sjä-
 lar, som älska hwarannan lika ömt, ehuru
 hungern trycker dem, hos hwilka förnöjel-
 sen likwäl har öfwerwigtet, men dessa exem-
 pel äro rara. Äkta Folk äro förbundne, at
 äfwen i utwärtas tilståndet göra hwarannan
 lyckelige. När således et par Personer gif-
 ta sig blott på lyckskott, så sätta de sig i fa-
 ra at ej kunna tilbörligen i allt taga sina
 ömse skyldigheter, och det är alltid syndigt.
 Förståndigt Folk gifter sig intet förr, än de
 åtminstone sannolikt förutse at de kunna ha
 sin nödtörftiga utkomst.

5) En af de förnämsta orsaker til os-
 lyckliga Äktenskap består wäl deri, at mins-
 ka

sta delen människor förstå den konsten, at grunda en waraktig och förnuftig kärlek. Den rätta och sanna kärleken upkommer allenast af förnöjelsen öfwer en älskad persons fullkomligheter. När jag wil begynna at älska en person på et sådant sätt, at denna min kärlek skal blifwa rätt stark, öm och waraktig, så bör jag hos den samma igenkänna ganska många och stora werkelige fullkomligheter, och denna kännedom bör vara tydlig, wiss och rörande. Nu äro, ibland alla mänskliga fullkomligheter, Förstånd, Dygd och Sticklighet de största: Äkta Folk, som wilja älska beständigt, böra fördenksfull i deras förlofningsstånd begynna älska hwarannan derföre, at de genom oftare sällskap tillhoppa, och genom många werkelige prof erfarit, at de äro förståndige, kloke, förnuftige, upwakte, fromme, wänlige, i en summa dygdige, sticklige, hushålsaktige, o. s. w. En kärlek, som bygges på sådana insigter, och noga kunskap om hwars annars fullkomligheter, den flyter af riktiga och förnuftiga bewekningsgrunder, och måste altså nödwändigt blifwa waraktig. Men, hos huru många börjas wäl äktenkaps kärleken på sådant wis? Minsta delen äger dessa goda egen-

ska

skaper, minsta delen åstundar dem hos den andra personen, minsta delen söka för Förlofningsen at rätt lära känna hwarandra, och många gifra sig aldeles på blott recommendation. När et par så obekanta personer der efter lära känna hwarannan, så finna de mycken brist på dessa fullkomligheter. Då tänka de, och kunna wäl ömsewis säga til hwarannan: Hade jag känt dig forut, jag skulle aldrig i min lifstid tagit dig. Då få de en inbördes wederwisja, blifwa ledsne, förtreteliga, och begynna hata hwarannan.

6) Sjette orsaken, hwarföre så många Åktenkap mislyckas, består deri, at minsta människo-hopen förstår konsten, at underhålla deras närwarande äkta kärlek, at göra den waraktig och den alltid å nyo uptända. Om en människa skal älska en annan beständigt, så måste hon hos den andra städse uptäcka nya fullkomligheter, eller se de gamla på en ny sida. Solsakteligen böra Åkta Folk, som beständigt wisja älskas, dageligen förbättra sig i förstånd, dugad och sctighet. De böra wid de dageliga handelser i äkta sammanlefnaden wisja sira insigter och förstånd, och de böra genom utojsning af alla
la

sa bygder, jemte tjenstfärdighet, höflighet och
 artigt upförande, gifwa hwarandra standigt
 förnyade prof af deras gemensamma fullkom-
 ligheter. Då wisa de dageligen å omse sig
 dor deras goda egenskaper på et nytt sätt, och
 få således hwar dag ny orsak at älskas. Men
 beklageligen, de måsta Äkta Makar leswa he-
 annorledes tilhopa; de warda dageligen wräng-
 sintare. De frukta Gud intet, och leswa in-
 tet dygdigt. De umgås icke ens manerligt
 och artigt; de söka intet göra sig behagelli-
 ge och ställa sig in hos hwarannan. Då
 nu Mannen ser at Hustrun dageligen låter
 skönja wedermålen af sit oförstånd, sin os-
 skicklighet, sin girighet, högmod och enwis-
 het, eller andra des laster, får han då icke
 orsak at wara missnöjd, och fatta wederröls-
 ja mot henne? Äfwen så går det Hustrun,
 i affigt på hennes Man. Emedan således
 de fläste Äkta Folk emot hwarannan och i
 hvars annars åsyn upföra sig vanständigigt,
 lösligt och förakteligen, emedan de förhålla
 sig lastbart, och intet bemöda sig blifwa
 hwarannan behagellige och angenåme; så äls-
 ka minsta delen hwarannan tilbörligt, och

berföre måste de måsta Öktenkap blifwa oslycklige.

7.) Ganska få äkta makar äga Fridsambeters dygden, och deraf kommer, at de fleste lefwa i tråta och strid fins emellan, och hafwa således et olyckeligt Öktenkap. En fridfärdig gifwer den andra ingen rättmätig orsak til strid, och söker aldrig at förtörna honom werkeligen: de måsta Äkta Folk taga sig farsanswårde friheter i affigt på hwar annan: De anfälla hwarandra, de bemöta hwarannan groft och ohöfligt, de skymfa hwarannan, och underlåta faseligen de plikter, som de äro skyldige hwarandra, icke allenast efter kärlekslagen, utan ock efter den strängaste rättwisa. Kan, wid et sådant förhållande, frid och endragt finna rum? En fridsam undwiker ock aldeles alt sken til förtörnelse, på det den andre icke til äfventyrs genom en falsk inbillning må förledas, at börja oenighet och hålla sig förfördelad. Wvet Äkta Folk skona hwarannan aldeles intet i denna punkten. När de märka, at den andre är hastig eller snarsticken öfwer något, så fortfara de så mycket mer i sit förhållande, emedan de mena det är skam at gifwa

ef

efter. Den fridsamme är intet snarsticken, el-
 ler han håller intet så lätt någon ting för
 förtörnelse. Han wänder alt til det bästa,
 han urskuldar den andra, han förläter des
 felsteg, och tilräknar honom det icke så högt.
 Många Äkta Makar äro förunderligt kär slo-
 öme och granlaga: De fordra af hwarans
 dra et ångläsrent upförande, de uttyda å öms-
 se sidor alt til det wärsta, och wälja ei we-
 ta af något urskuldande. En frösam beder
 om förlåtelse när han råkat förtörna den an-
 dra, och bewisar all möjelig tillfredsgörelse;
 han antager och lätteligen dylit försoning af
 sin motståndare. Många Äkta Makar kän-
 na intet denna dygden: de hålla för en skam,
 at bedja om tillgift, eller at wisa tillyllets
 görelse; och när de råka i strid med hwar-
 andra, äro de för oförståndige eller eaknå-
 re, at eftersinna och tillgripa de beqwamliga-
 ste och lindrigaste medel til fridens erhållan-
 de eller återställande. Erfarenheten lærer så-
 ledes, at ingen förlikning och ingen trid är
 swårare at utverka och erhålla, än mellan
 Äkta Makar, då de en gång råkat komma i
 wenighet. Fördensful borde ingen gifta sig

förr, än de redan aflagt tillräckliga prof af et fridålskande eller fridfärdigt sinnelag.

8.) Föräldrar äro också gansta ofta skuld til deras Barns olyckliga äktenskap, när de, af dåliga orsaker, twinga dem at einot sin böjelse gifva sig med en wiß Person. I synnerhet äro döttrarne detta bedröfweliga öde underkastade. Föräldrarne handla härwid ofta af en skändelig girighet, i det de för sit barn utsöka en äkta make, som efter deras inbillning är blott förmögen och wälmående nog. Eller de wilja låta se sin myndighet, och tro, at et Barn försyndar sig emot Lydnads-plikten, om det ej blindwis följer Föräldrarnes wal. Om ock Barnet fastar sig ned för sina hårda föräldrars fötter, och försäkrar, at det intet kan älska den föreslagne make; så skratta många oförståndige Föräldrar deråt, och hålla det för barnsligt at tro, det man bör gifva sig af kärlek: antingen medan de sjelfwe ha gift sig efter den stendrian utan kärlek; eller medan de på gemensamma wiset tro, at kärleken in finner sig wäl i äkta-sången; eller emedan de såsom föräldradt Folk hafwa ingen mer känsl af någon öm kärlek, och tro således,
at

at dylika kärleks förewändningar äro bara barnsligheter. De må wara hwad de wilja, så äro Föräldrarna ofta skuld, at deras Barn öfwergifwas åt det bistra ödet af et olyckligt Äktenkap.

Det är en wigtig fråga: Hurwid Föräldrarnes wälde sträcker sig, wid Barnens bortgiftande? Många Barn insbilla sig, at deras Föräldrar äro alsintet förbundne at bruka myndighet eller wisä wälde mot denna deras böjelse. Men Föräldrar hafwa ju rätt at upfostra sina Barn, och följakteligen at sätta dem i stånd, at göra sig sjelfwa lyckjalige; då nu Äkta-ståndet hörer dertil, så sträcker sig Föräldrarnes wälde äfwen öfwer Barnens giftermål. Följakteligen äga de rätt, at med myndighet sätta sig emot en Sons eller Dotters böjelse och wal, när de se, at det samma är dåraktigt och osförståndigt, eller skulle lända til Barnets förders. Desså böra Föräldrarne weta hwilke skola blifwa deras arfwingar, och hwilka de skola gifwa sin bästa egendom, som barnen äro: De böra weta hwilka de skola unna sit guda, som de hafwa slitit ondt före. De hafwa ju bättre förstånd på Giftermål, än

Barnen, som det icke ännu hafwa försökt; derföre äro ock Barnen pliktige, at taga sina Föräldrars råd och samtycke. :: På andra sidan taga många Föräldrar sig för stort walde haraf. Det medgifwes dem allenast en nekande rost wid deras Barns bortgiftande, och den ratmätiga fordran, at blifwa rådfrågade. Föräldrarne sela derföre och begå synd, när de af egensinnighet och herrskande begär, af ärlighet eller andra elaka afsigter, intet wilja billiga och tillåta Barnens egna wal, då de äro wal öfwerlagde, fullkomligt fornutlige, dwadige, och intet styras af blinda ungdoms passioner. :: Somlige Föräldrar äro så besknärlige, at när de hafwa flere ättwuxna Dottrar, wilja de ingalunda bortlåta någon af de yngre förr än den äldsta gått förut, och så vidare i ordning; men genom denna obilliga sed hindra de ock ofta et sällt och lyckligt Äktenskap, och tiden går förbi både för den ena och andra: En så ofälis fædom kan under tiden åstadkomma hos Barnen flere afwentyrliga och ledsamma werkingar.

Ännu återstår här allenast at nämna den aldraförnämligaste orsaken til misnöjsa och olyck-

olyckeliga Äktenkap, hwarunder snart alla de öfriga afwen kunna inbegripas, nemligen at ungdomen

9.) **Sörsummar Gudsfruktan och Bön.**
 De som tänka tråda i Äktenkap, de måste begynna det i Herranom, som Paulus förmanar, när han om sådant talar, 1 Cor. 7: 39. De böra lefwa i sina unga år i Herrans fruktan; stå i wänskap med Gud; hwilken, när tiden kommer, lärer förse och hugna dem med en god maka. Dervå hafwa wi Guds klara löften: Ps. 128. Ordsp. 19: 14. Cap. 31: 10, 11, 30. Sir. 26: 1. 2c. 2c. Med Herrans fruktan äro allahanda Christeliga dygder förknippade; at nu nämna om en, som är tuft och kyskhet. At de i unga åren lefwa uti Kyskhet; wäl wetande at de Christtrognas Kroppar äro den Helige Andas tempel, deras lemmar Christi lemmar, och at de i dopet hafwa ifkladt sig Christum, och uppå sig dragit hans rättfärdighets sköna silkes-tjortel. För en sådan tuftig yngling och en sådan kysk jungfru hafwer Gud förwarat en skön och dygdig maka. Men detta bör ock erhållas med en trogen Bön; Lyd detta goda råd: ”När tiden kommer at du

"dig gista wil; din lågenhet säger så til; dig
 "bjudes en wacker maka; så betråga dig in-
 "ret med fött och blod; utan gack in i din
 "kammare, slut dörren til; bed, sjung inner-
 "ligen och af alt hjerta de två första werser-
 "na uti: Hvad min Gud wil altid det ske,
 "Hans wilje är den bästa &c. &c. Så bad Ab-
 "raham, så bad hans sjenare, så bad Isaac;
 "och Gud hörde deras bön, beskärde Isaac
 "en dygdig, from och hedersam hustru. Jag
 "sade man måste intet rådfråga sig med fött
 "och blod, och endast se på stort, dageligt
 "och rikt, som werlden ser efter; ty detta är
 "ganiska swikfullt: Utan förnämligast måste
 "du se uppå Gudsfrugtan, fromhet, höflighet
 "och husaktighet. När Gud hafwer dig en
 "sådan utwist; och en sådan är kommen i din
 "tancka, bed åter Gud igen innerliga: Om
 "det är Guds gode willje, at ock Gud wille
 "beframjat; är det ock icke Hans wilje, at
 "han wille affstyrat, och wända din hog der-
 "ifrån." När du med sådane heliga tankar,
 och genom innerlig Bön anfortrodt Gud et
 så durt wärf, skal han wäl sedan wisa dig
 ut, och begåtwa dig med en sådan maka,
 som du i alla måtto skal wara nojd med,
 och

och begynna et himmelrike med på jorden. Och då heter det: Det är utgångit af Her-
ranom. Då heter det: Intet äktenkap sker
på jorden det icke i himmelen först stiftadt är.
Du hafwer skåldt dig efter Herrans ord
och willia; ty skal ock Gud låmpa bägges e-
dar willia, at ni uti en wålsignad stund kom-
men tillsammans. När et sådant par, när
sådana två sata hjertan komma tillsammans,
då är Gud derhos, som binder dem alt mer
och mer tilhopa. Gudsfruktan och dygd gro-
der alt mer och mer, och bår sköna blommor
och frukter, nämligen: innerlig kärlek, hjer-
tans förtroende, ljuslighet, fromhet, wänlig-
het, slitighet, renhet, kysshet, husaktighet,
barmhertighet, böner, sånger och alt hwad
himmelskt och ljusligt är.”

Detta hafwer man för den orsaken skul-
welat tillägga, at dermed låta förstå, huru
lyckialigt et godt och ljusligt rätt äktenkap
är: At destomera intala och lära ungdomen,
at taga förenämde reglor i akt, på det at om
de gamla icke kunna ändrat, dock de unga
måtte lära, huru de sådana olycksaliga äk-
tenkap skola undwika, och af en sådan lyck-
salighet, et sådant paradis, af en sådan him-
mel

mel måtte blifwa delaktige. Men de, som i widrigt fall sådant intet akta, måge och intet förtryta, at de och här hafwa all uselhet och helswete i sit äktenkap, måst dersföre, at de intet börja det i Herrans fruktan; de biuda intet Jesum med sig til brölloppet; det wil säga: Jesum, den de uti dopet hafwa sig utifladt; som dem hade gjort rena i wattnets bad genom ordet, drifwa de ifrån sig strax i barndomen, genom et wanarrigt och odygdigt lefwerne. De göra sig dermed qwitt den sköna skrud, som Christus hade dem i dopet iffladt; och warda så öfwer alt werldslige, förtfslige och syndige. Förneka sig ingen synd; utan lefwa uti högfärd, i fylleri, i lössaktighet, lättja och otuft, utan någon Herrans sin Guds fruktan. När det bär åstad at giftas: då bruka de ingen bön; ty de gå til råds allenast med sit kött och blod. Förakta altså Gud, af hwilken all god gåfwa kommer; ibland hwilka gåfwor en god och from make är ibland de bästa; menande at b:nen gör intet dertil.

”Jag kände i min ungdom (skrifwer en gammal gudfruktig lärare) en frisk ung jungfru, den jag war wäl bekant med: wi kommo

mo

mo en gång at tala om sådant; då jag sa-
 de, at Bönen war ganska nödig för dem,
 som tänka trada i aktenkap. Då slog hon
 sin näsa i wädret, och gaf ut et flatt spotigt
 loje, sagande: skall jag då bedja Gud? Har
 jag intet annat bedja Gud om, än en god
 man? Hvad hände? Hon wardt icke långt
 derefter halft förlofwad med en wacker from
 man: men Gud styrde honom på en annan
 wäg. Hon tog sedan en annan wacker man,
 och tycktes som skulle hon icke wara så illa
 gitt. Men hon hade med honom ingen tref-
 nad, nästan ingen god dag. Så går det
 som ofrasti när Bönen uteslutes, när Gud
 föraktas, när Gud får intet wara med, utan
 deras listliga och löstliga sinne skal alt råda
 och alt tilställa; då det ock så tilställer, at
 det endast ser uppå werldslig förmon, antin-
 gen på däjellighet eller rikedom. Jag säger
 endast ser på. Ofra kunna rika och dägeliga
 qwinnor wara ju så fremma och husaktiga,
 som fattiga och möjelig wackra. Men den
 endast ser der uppå, han får efter sin wilja
 dägelighet och rikedom; men derjemte ock sorg,
 bekymmer, mistänka, orolighet och tusende
 plågor. Hustrun wet ej annat än stå för
 spe

spegelen, eller sitta med sin grånått. Men
 i kök, i wisthus och i källare är tomt och illa
 bestått; at mannen intet får en rätt god mat,
 en god dryck, måste så i stället för nöje haf-
 wa största misnöje och suck, och betala dyrt
 hennes penningar. Hwarföre? Derföre: at
 han intet hafwer gått til råds med Gud och
 Guds ord, utan med sit kött och blod. Han
 hafwer intet följt Gud och hans wågar, ut-
 tan den syndiga werlden och des wågar och
 seder. Hade han frågat Guds ord om råd,
 då hade han fått sådant swar: Täckelig och
 dägelig wara är intet: en qwinna som
 Herran fruktar, den, den skal man lofwa.
 se Ordspr. B. 31: 30. Cyr. 25. v. 28, 29,
 30. Men som de intet hafwa begårt Guds
 råd, så fullbordas på dem hwad Gud sä-
 ger, uti Ordspr. B. 1. v. 29, 31. Derföre
 re at de hatade lärdom, och wille icke hafwa
 Herrans frugtan; wille icke mit råd, och
 lastade all min straff; så skola de äta af sins
 wäsendes frukt, och af sin råd måtte warda.
 At de såkunnigas lusta dråper dem, och de
 galnas lycka förgör dem. Frukten blifwer
 denna, at Hustrun i stället för en from Man,
 för et hufwud och förswar, får et Lejon i sit
 hus.

hus. Då går och Mannen för sent til Syn-
rach, och får där sådan tröst: Jag wille hel-
ler bo ibland lejon och drakar, än med en
ond qwinna. m. m. som kan läsas i Cap. 25:
v. 23, 24, 25, 31, 32. Och sådant Äkten-
skap är icke stiftat i himmelen af Gud, utan
på jorden af köttliga och syndiga människor.
Hwarwid dock Guds heliga Försyn så wida
är, at han detta tilstådjer dem ondom til
wälförtjent straff, som hans fruktän och råd
försaka. Desse, de kunna då intet förnimma
af den rena och rätta ljusligheten, som äkta
Färlig med sig hafwer; utan af den bitter-
het och uselhet som werlden, köttet och syn-
den med sig drager.

Ogudaktigheten, eller den sanna Gu-
dalärans förakt och förgätenhet, är således
hufwudorsaken och ursprunget, såsom til
alla andra olyckor och syndastraff, äfwen
til dem som förekomma i Äkta-ståndet.
Och såsom detta ståndet är grunden til al-
la andra stånd; så är Satan Äkta-ståndet
måst gramse, och winlägger sig på det hög-
sta at detsamma omkullkasta. Mente och sig
hafwa wunnit spelet, när det första Äkta-
paret Adam och Ewa af hans äggelse öf-
wer

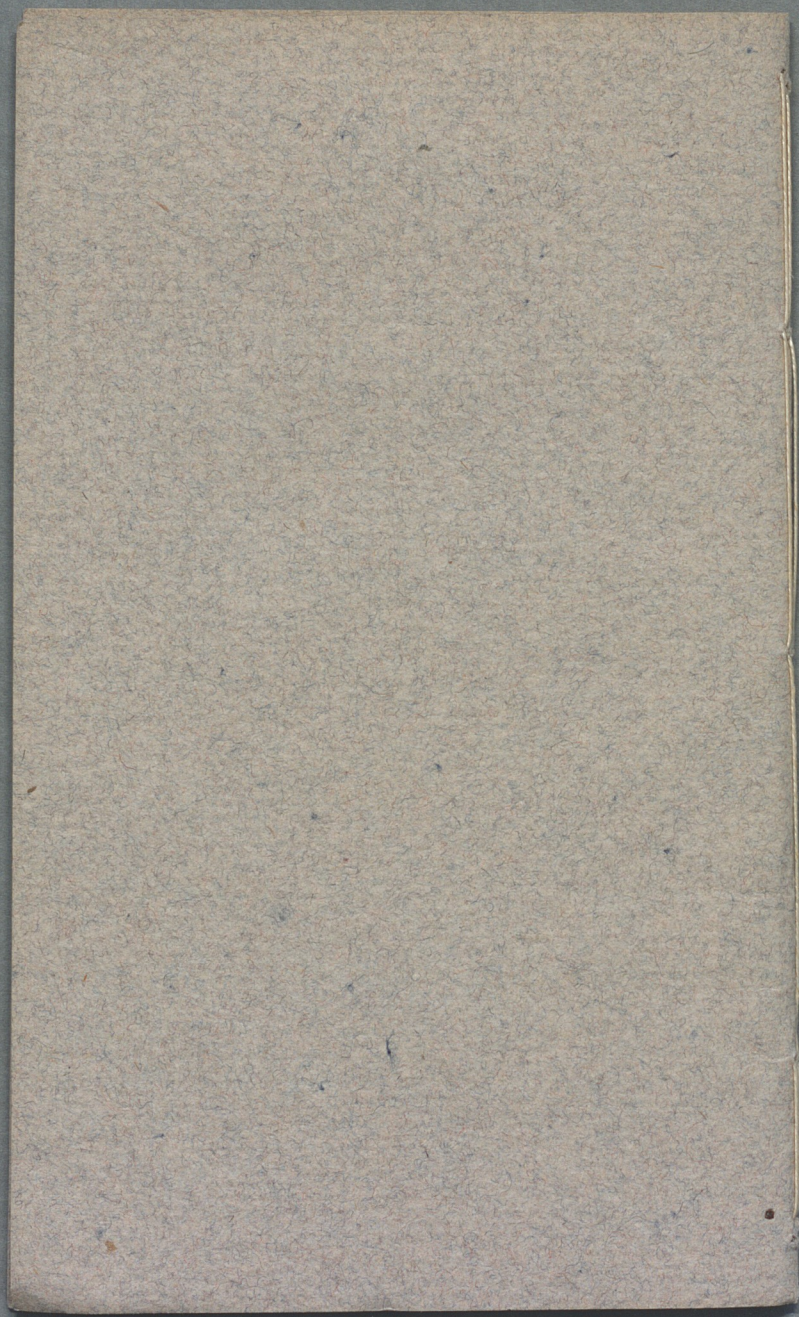
werträdde Guds bud, och drogo et försträcks
 feligit syndastraff ofwer sig och hela werl-
 den. Men som Gud af nåde fant medel
 deremot, at Quinnans Sad skulle sönder-
 trampa omfens hufwid, det är nederflä
 Djefwulens gerningar: Som och Guds
 Son icke allenast föddes af en Quinna;
 utan och af den Quinna, som trostowad
 war enom Man: Bød likwal Satan til
 andra rejan at emkullrasta Äkta standet,
 nämil. då werlden war folkrik worden, kom
 han til waga, at Guds Söner, (det är,
 de af Seths efterkommande, som woro
 Guds egit folk: när de sago Människors
 dörrar, at de woro dejeliga, togo de
 til hufteur hwilka de hålst wille. Gen.
 6: 2. Med människors döttrar förskås Cains
 egudaktiga efterkommande. De af Guds
 folk beblandade sig med de egudaktiga: hwar-
 af tyranner och wåldsamma människor up-
 kommo, at jorden wardt upfyld med wåld,
 tyranni, horeri och flera flugga laster. Och
 efter alt kött således hade förderfwat sin wag
 på jorden; ty blef Gud föränlåtten at förs-
 derfwa hela jorden: Förgicks så alt kött och
 alla människor, undantagne Noach sjelf och
 tonz

tonde med sina Söner, hvilka Gud wälsignade och sade: warer fruktsamme, och förökens och upsfyller jorden. Så at wi nu gladeligen få sjunga när brudetoft wigas tillsammans: Gud gaf Äktenskapet den wälsignelse, at Adams synd och Noe flod kunde den icke förtaga. Yttermera arbetar Satan ännu alt stadiggt uppå at detta ståndet ohelga och förföra, med drifwande til otukt, orenlighet och Äkta-Förbunds skändeliga brytande: hwarpå dageliga exempel, Gud bättrat! icke fela. Och hwad wil man säga? den bedrägelige Anden hafwer kemmit det tillwaga, at en stor Församling, som den största är i den Christna werlden, förbjuder Äktenkap, och håller Äkta-stånd, och äkta sammanlesnad for et orent och et oheligt stånd. Men deremot hafwer Gud of underrikt i sit ord, at wårt samwete skal deröfwer icke beswöras, och giwit kännemärke på Antichristus, den motsständaren, syndenes människa, förtapelsens barn: at han skal icke äkta uppå qwinnotårket, se Dan. 11: 37. 2. Tsch. 2: 3, 4. Och Paulus beskrifwer honom med sina anhängare, och säger: i yttersta

tiderna skola många hålla sig til bedrägeliga an-
 dar och djefst-lårdom, genom them som för-
 bjuda Åktenskap, m. m. 1. Tim. 4: 1-3. 2.
 Tim. 3: 4. Men at Paulus skrifwer på et annat
 ställe: Jag wille heller, at alla människor woro
 såsom jag är, (nemligen ogifta) dem ogiftom och
 ånkjom säger jag: gedt är them at the blifwa som
 jag: Så säger han derhos: Men kunna de icke
 hålla sig, så gifte sig; ic. = (se 1. Cor. 7: 7, 8, 9,
 25, 26.) Wi märke härwid at Apostelen förklarar
 sjelf, at han intet hade Herrans bud derpå, at
 människan skulle wara ogift: Som wi ock i hela
 Bibelen icke skole finna sådant bud; utan han
 gaf sin mening och wälmenta råd, at det war
 godt, för den nöd som för handen war, v. 26. at
 wara ogift. In den tid woro de Christna under
 en Hednisk Öfwerhet, och ledo stor förföljelse, så
 af Hedningar som Judar; och sådant mera. I
 sådana tider är wisserligen fast bättre wara ensam,
 än hafwa hustru, många barn, och stort hushåll.
 Eljest, jemmål i förföljelsens tider, wille intet
 Paulus förmäna någon gifta sig, utan kallat det
 årligit, godt, och ingen synd: Allenast at det sker
 i Herranom v. 36, 39. Summa: det blifwer
 derwid som Gud sade 1. Mos. 2: 2: Det är
 icke godt at människan är allena; och nu,
 den som ena Åtra hustru finner han fitts
 ner godt, och får wälsignelse af Herranom.

Säljes i Holméns Bokläda, wid Störkyrkan.

www.books2ebooks.eu